

Két keréken a békéért

Bécs – Jeruzsálem

2009 húsvéthétjén indulva, 42 nap alatt 3500 km kerékpáron. Döbbenetes vállalkozás! Rögvest azt gondoltam, hogy ezek az emberek, akik ennyi bizonytalanságot vállalnak az ügy érdekében, nagyon fiatalos lelkiületűek lehetnek. Ezért lepett meg, hogy a csoport legfiatalabb tagja 48 éves volt, s az átlagéletkor 55 év! Szigetváron beszélgettünk.

Milyen esemény, történet adta az ötletet a béke-kerék-párúhoz? – kérdezem Werner Ertelt, az osztrák csoport vezetőjét.

Néhány évvel ezelőtt az osztrák televízió megbízásából Izraelben jártam, és filmet forgattam az izraeli és palesztin békekezdeményezésekről. Amikor a vágáson dolgoztam, úgy éreztem, hogy hiányzik az én személyes hozzájárulásom, valami, ami az én erőfeszítem a béke ügyéért. Mivel már rengeteg gyalogos és kerékpáros zarándoklaton vettem részt, úgy véltem, jó lenne egy biciklis békeút Bécsről egészen Jeruzsálemig. Az volt a szándékom, hogy a három Ábrahám-tól származó nagy vallás, a zsidó, a muzulmán és a keresztény, az előkészületek és az út során is közeledhessen egymáshoz.

Ezt az utat is zarándoklatnak gondolja?

Nem, tudatosan kerültek ezt a kifejezést. Azt szerettük volna, ha ez a felhívás azokat – például az agnosztikusokat – is eléri, akiknek a zarándoklat szó esetleg idegenül, túl klerikálisan cseng.

Hogyan alakult tovább a szervezés?

Egy évvel ezelőtt húsvétkor tettem közzé a béke-kerék-párút felhívást, és néhány héten belül 40-50 érdeklődő jelentkezett. Rendszeresen tartottunk találkozókat, s ezeket egybekötöttük egy hosszabb biciklitúrával. Sokan itt szembesültek azzal, hogy a 3500 km-es táv napi kb. 100 km-rel, heti egy pihenőnappal túl nagy kihívás a számukra, ezért elmaradtak.

Óriási fizikai és pszichikai erőpróbanak tűnik ez a 42 napos „erőltetett menet”! Főleg a közepe táján lesz nehéz, amikor már kellőképpen fáradt az ember, de a cél még nincs annyira közel.

Abban reménykedünk, hogy ha az ember felvesz egy ritmust, akkor az megkönnyíti a kitaratást.

Sikerült-e muzulmán és zsidó testvéreket is elhívni a békeútra?

Rendszeresen tartottuk a három vallásközötti előkészületi találkozókat, ahol sok új arcot ismerhettünk meg, és barátkozhattunk velük.

Két muzulmán testvér készült velünk a békeútra, egy palesztin és egy török származású. Egyikük politikailag is aktív, és mivel májusra írtak ki választásokat, az utolsó percben derült ki, hogy nem jöhet velünk. A másik még nem kapta meg az osztrák állampolgárságot, menekültként pedig nem volt lehetősége velünk tartani.

A zsidó testvéreket is megkerestük, részükről három kifogás merült fel. A zsidó közösségben nincs hagyománya a biciklizésnek, tehát igen kevesen üzik ezt a sportot. Gondjuk volt a szombat megtartásával, mire jeleztem, hogy szívesen átesszük a pihenőnapunkat szombatra, ha ez segítséget jelent. A döntő azonban végül is az volt, hogy a hosszú út során semmiképpen sem tudtuk volna biztosítani szá-

mukra a kóser étkezést, így sajnos ők sem tartottak velünk. Ezért aztán 3 nő és 17 férfi, különböző felekezetű keresztények vágtak neki az útnak húsvéthétfőn. Induláskor a bécsi tanácsháza előtt ünnepélyesen átnyújtották nekünk a Koránt, a Tórárt és a Bibliát, mi pedig átadtuk a vallások képviselőinek azt a pólót, amelyet utunk során viselünk, s amelyre a nyolc érintett ország (Ausztria, Magyarország, Horvátország, Szerbia, Bulgária, Törökország, Szíria, Izrael) nyelvén van rányomtatva a béke szó. Szerencsére a hat hét során lesz alkalmunk több országban is muzulmán és zsidó közösségekkel találkozni, barátkozni.

Találtak-e valami olyan liturgiát, amelyben mind a három vallás otthon érezheti magát? – kérdezem dr. Josef Mannt, az Osztrák Püspöki Kar „Világvallások kapcsolata” csoportjának munkatársát.

Találkozóink inkább beszélgetős jellegűek voltak. Úgy gondolom, hogy együtt nehéz imádkoznunk, csak úgy tudom elképzelni, hogy ki-ki a saját hagyománya szerint mondja a magáét. Hiába gondoljuk, hogy egy Istenünk van, egy muzulmánnak nyilván meglehetősen idegen a Szentháromság gondolata, ugyanakkor nekik például szigorúan kötött imaformuláik vannak, tehát nem biztos, hogy erőltetnünk kellene a közös imádságot.

S ha valamilyen szimbolikus eszközökkel dolgozó együttléte találnának ki, például gyertya körüli liturgikus tánc lenne, vagy zenehallgatás közbeni meditálás?

Ilyeneket a Kairosz Lelkiség munkacsoportjában annak idején mindenki számára elfogadhatóan és gazdagítóan alkalmaztunk.

Az egyes emberek szintjén természetesen nem megoldhatatlan a kérdés! De ha a három világvallásra szeretnénk központilag kidolgozni közös imamódokat, akkor folyton akadályokba ütközünk, például a muzulmánoktól idegen a gyertya használata is. Abban viszont bizonyos vagyok, hogy a béke, az igazságosság és a teremtés megőrzése terén minden nagy vallás elvileg egyformán gondolkodik. Ezeket a pontokat kell erősíteni, főleg **közös tettekkel!**

Jó néhány évvel ezelőtt szerveztünk egy erőszakmentességről szóló találkozót zsidó és muzulmán testvérekkel. Mindannyian megegyeztünk abban, hogy a béke gyönyörű, és nem szabad háborút kezdeményeznünk, tárgyalni kell, megegyezni stb. De amikor az került szóba, hogy mi a teendő, ha engem bántanak, akkor mind a muzulmánok, mind a zsidó testvérek azt képviselték, hogy akkor természetesen más a helyzet, a jogos önvédelem indokolt. Nem lepődünk meg túlságosan, hiszen a keresztény egyházak hivatalos álláspontja is ez. De mi, a Bokor Közösség, a vissza nem ütés jézusi gondolatával egyedül maradtunk.

Ausztriában most az „igazságos háború” ellenpontjaként szerveződik egy mozgalom katolikusok és evangélikusok részvételével „igazságos béke” néven.

Szeretném megkérdezni mindegyiküket, személyesen miért döntöttek úgy, hogy erre az útra vállalkoznak? (Az alábbiakban néhány a válaszok közül:)

- Húsz évvel ezelőtt Jeruzsálemben jártam egy évet a bencés teológiára, ahol katolikusok és evangélikusok együtt tanultak. Innen származnak az első kapcsolataim zsidó és muszlim testvérekkel is. S mivel hobbi-sportoló is vagyok, ezért régi álmom volt, hogy egyszer eltekerjek Jeruzsálemig. De biztosan nem került volna rá sor, ha nem találkozom ezzel a felhívással.
- Valami olyasmiben akartam részt venni, ami igazi kihívás, ami fáradsággal jár, s amivel legalább egy kicsit személyesen hozzá tudok járulni a három világvallás közötti feszültségek áthidalásához. Talán egy kicsi békejel lehetünk a Közel-Keleten. Hiszem, hogy *a cél maga az út*, amelynek során jobban megismerjük egymást, a másik két világvallás gondolkodását, alakulunk, formálódunk.
- Katolikus teológus vagyok, 20 éve egy keresztény újságnál dolgozom, lassan nyugdíjba vonulok. Soha nem jártam Izraelben, s mindig kis fenntartással gondoltam Jeruzsálemre, igaz, Rómára is. Jeruzsálemet valahogy a világ szívének gondolom. A sokfajta vallás jelenléte, az állandó feszültségek és közeledések mindegyiképp valamilyen élő, izgalmas város képét idézik föl bennem. Húsvéthétfőn indultunk, az emmauszi tanítványok emléknapján. Nekem is egy kérdés van a szívemben: Mit jelent valójában az, hogy Jézussal élek, mások Allahal vagy a prófétáikkal? Az út során én is szeretnék választ kapni, ugyanúgy, ahogyan a tanítványok is megvilágosodtak az emmauszi úton Jézus válaszaitól.
- Azt gondolom, hogy a béke szót nagyon lejárátták a politikusok és az egyházi emberek is. Szerintem a bé-

két csinálni kell! Találkozni, párbeszédet folytatni, közeledni egymáshoz. Ezért jöttem el erre az útra, hogy megkockáztassam, merészeljem a békét. Meglátogatunk a volt Jugoszláviában működő békemozgalmakat is, a lényeg mindig *a találkozás*. Tisztában vagyok az-
al, hogy egyedül jelentéktelen vagyok egy ilyen nagy ügy szolgálatában, de ha egy ágra 5 999 999 hópihe esik, és a hatmilliomodiknál török le, akkor mindegyik hópehely egyformán fontos volt.

- Nekem fontos, hogy jobban megértsem az izraeli helyzetet. Mindkét félnek – a maga szempontjából – teljesen logikus érvei vannak. De hát ez így nem mehet tovább, hogy csak a háború vagy erőszakos megoldások jönnek szóba! Talán alkalmunk lesz beszélgetni emberekkel, együtt gondolkodni értékekről, közeledési lehetőségekről. Csak abból születhet valami nagyszerű, ha *széleskörűen* odamegyünk egymáshoz, és megkísér-
reljük beleképzelni magunkat a másik helyzetébe.
- Az első pillanattól lelkesedéssel töltött el a béke-kerékpárút ötlete. Barátaim mind azt mondták: Jeruzsálem valami egészen különleges hely. Aztán egyre többet olvastam a konfliktusokról. Hiszem, hogy a problémák megelőzése és megoldása csak a személyes találkozások során valósulhat meg.
- Én vagyok a csapat mikrobuszos kísérője és egyben orvosa. És mivel az Irgalmas Szamaritanusoknál dolgozom, örülök, hogy Szamariát is megláthatom.
- Már kétszer jártam a Szentföldön, és szembesültem az ottani helyzettel. De biztosan fontos a béke gondolata azoknak az országoknak is, amelyekre áthaladunk. Úgy vélem, hogy mindenki, aki békességes gondolatokat forgat a fejében, hozzájárul ahhoz, hogy a világ jó irányba változzon.

- Az én elsődleges motivációm az volt, hogy kilépjek a mindennapok biztonságából. Szerettem volna átélni azt, hogy milyen az, amikor nem tudom pontosan, hogy mi várható, milyen emberekkel fogok találkozni. Természetesen nagyon mélyen érint Izrael helyzete is. Nem nagyon értem, hogy mi zajlik ott, hogyan lehetséges, hogy a véleménykülönbségeket még ennyi idő után sem lehetett nyugvópontra juttatni. Azt is nagyon fontosnak tartom, hogy az út során a bennem zajló békétlenségeken is dolgozzam.
- Én a Nemzetközi Kiengesztelődési Szövetségben dolgozom. Részt veszek a katonaságmegtagodók védelmében, s több békekezdeményezést vezettem a volt Jugoszlávia területén élő népek között is. Szívügyem a vallások kiengesztelődése.
- Engem elsősorban a sportos kihívás érintett meg, de izgalmasnak ígérkezett az új, ismeretlen kultúrákkal való találkozás. Vonzott az a kérdés is, hogy vajon hogyan alakul ennek az „ügy érdekében” összeállt húsz embernek a kapcsolata. Azt is nagyszerűnek találtam, hogy az út csak nagyjából szervezett, helye van benne a rugalmasságnak, a Lélek indításainak is. *(Ennek ékes példája, hogy már Kelet-Törökországban kerekeztek, amikor sikerült végre megszerezniük a szír vízumokat.)*

Milyennek tapasztalják a széles ökumené gondolatát a templomba járók között, és hogyan áll hozzá a hierarchia?

Az Osztrák Ökumenikus Egyházak Tanácsa olyan intézmény, amelyben minden vallásból csak kevés képviselő van jelen, tehát ez a hierarchiának igen kicsiny szelete. A katolikus és evangélikus bázison azonban nagyon előrehaladott az ökumené gondolata, már csak azért is, mert egy átlagos hívőnek fogalma sincs, hogy mi a különbség a két vallás között. Nagyjából egyformának tűnnek, és igazuk is van. A kisebb egyházaknak pedig azért van több ökumenikus kezdeményezésük, mert ők folyamatosan konfrontálódnak más vallásokkal a mindennapi életben, az iskolában, házasságkötések kapcsán stb. A fiatalok minden területen nyitottabbnak tűnnek. Németországban egyszerűbb a helyzet, ott a keresztények fele-fele arányban katolikusok és evangélikusok, de Ausztriában 90% katolikus.

Én nemcsak a keresztény felekezetek közötti, hanem a széles ökumenére is gondoltam, elsősorban a muszlim testvérekhez való viszonyulásra. Az emberek gyakran csak azt hallják, hogy a muzulmánok agresszívak, terrorista gyanúsak, s sokakban megmarad ez a hamis, egyoldalú kép.

Sajnos a populista szónokok gyakran tűzik zászlajukra az idegengyűlöletre buzdító jelszavakat, s ez sokat árt a vallásközi párbeszédnek. Mindenesetre úgy tűnik, hogy ez a fajta közeledés a templomba járók legalább 90%-át egyáltalán nem érdekli.

Melyek lehetnek azok a közös pontok, ahol a három ábrahामी világvallás egységre törekedhet? Tudom, a béke, az igazságosság és a teremtés megőrzése. De találhatunk-e még mást is?

Azt gondolom, hogy az az Isten, akihez a zsidók, muzulmánok, keresztények szólnak, az Ábrahám, Izsák és Izmael Istene. Én arról álmodom, hogy egy napon mi együtt tudunk imádkozni ehhez az egy Istenhez. Csak ezt nagyon megnehezítik a hagyományaink. Eddig tulajdonképpen

monokultúrákban éltünk, ahol egy az igazság, egy az egyház, egyetlen megoldási lehetőség létezik. Sajnos monopolizáltuk a vallást! De egyszer talán megértjük, hogy csak a mi egy Istenünknek a különböző módon történt ki nyilatkoztatásairól van szó.

Egyszer egy fiatalember mesélt nekem arról, hogy ő hogyan képzeli el az Isten Országát. „Olyan lehet, mint egy hatalmas kert, amelynek sok bejárata van. De mindaddig, amíg nem lépünk be a kertbe és nem nézünk körül, hanem csak a saját kapunk előtt toporgunk, addig azt hisszük, hogy csak az az egy bejárat van.”

Igen, az egyszerű hívő embernek ez közel sem jelent akkora gondot, mint a teológusoknak, akik nem is mindig automatikusan hívő emberek. Minden vallásban vannak misztikusok, akik nem feltétlenül követik egyházuk hivatalos állásfoglalásait. A muzulmán világban a középkorban volt egy jelentős misztikus hullám, amely még ma is érezteti hatását. Ezek az emberek minden vallásban, minden korban a Szeretet-Istenről beszélnek, de sajnos mindig csak kisebbségben vannak.

Mit mondanak azoknak az embereknek, akik az út során megkérdezik, hogy ki ez a sok egyforma pólós ember, hová mennek, és mit akarnak?

Nem tervezünk semmilyen demonstrációt. De ha kérdeznak, akkor el fogjuk nekik mondani, hogy ez az út a mi személyes hozzájárulásunk a békéhez, mert az erőszak fokozódását valahogyan át kell törni. Hitet teszünk a mellett is, hogy a béke csak koncentrikus körökben valósulhat meg: először önmagamban, aztán a közvetlen környezetem viszonylatában, s csak ezt követően van esély a népek közötti békére.

Azt gondolom, hogy ez nagyon fontos gondolat, hiszen a leggyakoribb reakció bizonyára az lesz, hogy szép-szép ez az út, de hát nekem nincs se időm, se pénzem ilyesmire. Fontos, hogy mindenkire eljusson az üzenet, hogy kinek-kinek a saját helyén kell tennie a békéért. Mi fog változni otthon a béke-kerékpárutat követően?

Úgy gondoljuk, hogy a tapasztalatok bennünk fognak változásokat előidézni, s rajtunk keresztül a környezetünkben is. Már az előkészületek során is észleltük, hogy sokakban sikerült felkeltenünk az érdeklődést az ügy iránt, s jó beszélgetésekre van kilátás.

Most egy teljesen praktikus kérdés: hogy lehet 20 embernek úgy kerekeznie, hogy az autósokat nem kergetik örületbe?

Nem szervezzük ezt a dolgot, természetesen adódik, hogy kisebb csoportokra szakadunk, hogy előzésünk ne ütközzön nehézségekbe. Különböző erőnléti állapotunk miatt egyébként is vannak, akik gyorsabban mennek, mások kényelmesebben bicikliznek. Az autósokat csak az idegesíti, ha egymás mellett haladunk.

Vannak-e további tervek is?

Nagy álmom – mondja Werner Elter –, hogy a 2010-es esztendőben mind a huszonhét EU-ország 10-10 – lehetőleg különböző vallású – fővel vegyen részt a béke-kerékpárúton, s így 270-en érkezzünk Jeruzsálembe, kifejezve a béke iránti vágyunkat!

A Bokor Közösség nevében is köszönöm ezt az erősítő és reményt adó beszélgetést, kitartást és sok örömet kívánok az útra!

**Kőszeginé Rihmer Melinda,
Pécs**